

Θωμάς Βενετόπουλος είναι εὐτυχής, διότι δύναται νὰ σὰς προσφέρει ἄστυλον καὶ νὰ σὰς παρηγορήσῃ. — Νὰ μὲ παρηγορήσῃ! εἶπεν ἡ Λαύρα. Ἄ! Τῶρ! ὁ θάνατος τοῦ πατρός μου, καὶ ὁ ἐδικός μας χωρισμός, εἶναι δύο δυστυχήματα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν θὰ παρηγορηθῶ ποτέ!»

(ἔπεται τὸ τέλος.)

ΝΗΣΟΣ ΠΑΤΜΟΣ.

(Συνέχεια, ἴδε φυλλάδ. 13).

Ἰκανὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραμείνας εἰσῆλθον ἀκολούθως εἰς τὸ σκευοφυλάκιον τῆς Μονῆς ἐνθα κρύπτονται τὰ διάφορα αὐτῆς σκεύη, πλείστα λειψάνα ἁγίων καὶ οὐκ ὀλίγα ἄλλα κειμήλια. Παραλείπω τὰ πολυτίμητα ἱερὰ ἄμφια, τὰς ἀρχιερατικὰς ἀδαμαντοκολλήτους μίτρας, τὰς ποιμαντορικὰς ἀργυροχρυσούς ράβδους καὶ ἄλλα πολυάριθμα ἐκκλησιαστικὰ σκεύη, ὧν τὰ μὲν περιήλθον ἐκ δωρεῶν, τὰ δὲ ἐκ κληρονομίας· δὲν δύναμαι ὅμως νὰ παραλείψω δύο τινὰ, κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων εὐτελέστερα καὶ ὅμως πλείω πάντων ἐπαγαγόντα ἡμῖν τὴν ἐντύπωσιν. Εἰσὶ δὲ ταῦτα αἱ διατηρούμεναι εἰσέτι, καίτοι πεπαλαιωμέναι ἐμβάδες τοῦ ὁσίου Χριστοδούλου καὶ ἡ ποιμαντορικὴ αὐτοῦ ράβδος· δὲν εἶναι ἀργυρόχρυσος αὕτη, οὐδὲ περικοσμεῖται ὑπὸ ἀδαμάντων ἢ πολυτίμων λίθων, τοῦναντίον ἐστὶν ἐξ εὐτελοῦς ξύλου· ἀλλ' εἶθε πᾶσαι αἱ Πανιερότητες καὶ Σεβασμιότητες νὰ ἐχρῶντο τοιαύταις, ἐν ἀρετῇ ὅμως καὶ ἔργοις θεαρέστοις...

Μεταξὺ πολλῶν ἱερῶν λειψάνων, εἶδον ἐντὸς μεγάλου ἀργυροῦ ποτηρίου τὴν χάραν τοῦ Ἀποστόλου Θωμά, ἓνα δάκτυλον ἰακώβου τοῦ Πέρου, ὁστὰ διὰφόρων μικτύρων, καὶ ἐπὶ τέλους μέγαν σταυρὸν ἀργυροῦν, ὅστις ἐν ἑαυτῷ περιεῖχε τεμάχια τοῦ Ἐβλίου τοῦ Σταυροῦ, τοῦ σπόγγου καὶ τοῦ καλάμου, ἐξ ἐκείνων δι' ὧν οἱ Ἰουδαῖοι ἐπότισαν ἄνδρα τὸν Σωτῆρα. Ἐπίσης εἶδον πολλὰς ἀρχαίας εἰκόνας μεταξὺ δὲ τούτων ἀξία μοι ἐφάνη πλείστου λόγου μία τοῦ Ἀγίου Νικολάου διὰ κηροχύτου ὕλης γερραχμένη. Ἐξήτησα νὰ ἴδω καὶ τὴν χειρὰ ἐκείνην, ἥς οἱ ὄνυχες καίτοι συνεχῶς κοπτόμενοι νύξανον, καὶ περὶ ἧς ὁ ἀρχαῖος περιηγητὴς Βελώνης, τῷ 1555 διὰ τῆς ἐν χρῆσει τότε γλώσσης λέγει: «Il y a (à Patmos) un monastere de caloieres Grecs, auquel on voit la main d'un trépassé, à laquelle les

ongles croissent comme ceux d'un homme vivant, et combien qu' on les lui ronque, neantmoins ilz revientt grans au bout d' une espace de temps. Les Turcs ont eu occasion de dire que ceste main est d' un de leurs prophètes. Mais les Grecs dient que c'est la main du Saint Jehan qui escripuit l' Apocalypse.» Ἀλλ' ὅμως καὶ πάλιν ἐπέισθην ὅτι Φράγκος περιηγητὴς ἐν Ἀνατολῇ σημαίνει συναγωγὰς μύθων.

Τὴν ἐπιούσαν, πόθον ἔχων ἵνα ἐπισκεφθῶ τὴν περιώνυμον τῆς Μονῆς βιβλιοθήκην, ἀπὸ πρώτας ὠδηγήθην εἰς αὐτήν· ὑπερθεὶς δὲ τῆς θύρας τῆς βιβλιοθήκης ἀνέγνω τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν·

Δεῦρ, ἄνερ, κεῖνται ὅσαι φαεῖναι χειρόγραφοι βιβλίοι Ἄνδρὶ βραφέστεραι πινυτῶ χρυσίον δοκέουσαι.

Ταῦτ' ἄρα τήρσε, φύλαξ, σῆτο μᾶλλον βίβλιον τῶν δόμος οὐνεκ' ὅς νῦν τοι γίναιτο φεγγος [βόλος γε.

Πρὶν εἰσελθῶ εἰς αὐτήν, ἐνόμισα ὅτι θὰ ἴδω σωρὸν τευχῶν φύρδην μίγδην ἐξέριμμένων ἄνευ τάξεως, ἄνευ καταλόγου (καὶ δὲν θέλει μὲ καταδικάσει τις ἂν τοιαύτην περὶ τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης εἶχον ἰδέσθαι, ἀφοῦ εἰς τοιαύτην κατάστασιν διατελεῖ καὶ ἡ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου). Ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγην ὅτε εἰσελθὼν, εὗρον αὐτὴν ἐν ἀρίστῃ καταστάσει, τὰ δὲ τεύχη εἰς κατάλογον ἐγγεγραμμένα καὶ ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσι τεταγμένα! Τοῦτο δὲ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὰς φιλομούσους διαθέσεις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ σεβασμίου καθηγουμένου Κ. Δανιὴλ (πρὸς ὃν ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐκφράσω τὰς μεγίστας εὐχαριστίας δι' ἃς κατὰ τὴν αὐτόσε διατριβὴν μου μοι ἐπεδαψίλευσε περιποιήσεις) καὶ εἰς τὸν ἄκαμπτον ζῆλον καὶ τὰς χρονίους προσπάθειάς τῶν ΚΚ. Ἱεροθέου Φλωρίδου, βιβλιοφύλακος, καὶ Ἰωάννου Σακκελίωνος, οἵτινες εὐρόντες τὴν βιβλιοθήκην ὡς ἐκ τῶν γνωστῶν ἐθνικῶν περιστάσεων, εἰς οὐ καλὴν κατάστασιν, κατέβην εἰς τὴν τακτοποίησιν αὐτῆς.

ὑπὲρ τὰς πέσσαντας χιλιάδας τόμων περιέχει ἡ βιβλιοθήκη τῆς Πάτμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκκλησιαστικῆς ὕλης, ἐν ᾗ ὅμως ἐνιαχοῦ περιλαμβάνεται καὶ νομικὴ καὶ ἱστορικὴ καὶ ἄλλα ποικίλη, μέχρι τοῦδε ἀνέκδοτος. Ἐκ τῶν τόμων τούτων πεντακόσιοι περίπου εἰσὶ χειρόγραφοι ἤτοι διακόσιοι πεντήκοντα ἐν μεμβράναις, εἰς παλιμψηστός καὶ οἱ λοιποὶ βαμβάκινοι. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι πολλὰ τῶν τευχῶν τούτων εἰσὶν ὄντως κειμήλια. Μεταξὺ ἄλλων πολλῶν εἶδον εὐαγγελίων

τι κατὰ Μάρκον τοῦ Δ'. μ. Χ. αἰῶνος, ἀτελὲς ὅμως δυστυχῶς, καὶ ὡς ἐκ τῆς πολυτελείας αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ἀνίκον ποτὲ εἰς τινὰ τῶν αὐτοκρατόρων, διότι ἦν ἀργυρεῖς γράμμασι καὶ ἔπου ἀπὸ πάντας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Χριστοῦ γλ. χρυσῶς γεγραμμένον ἐπὶ πορφύρας μεμβράνης. Εἶδον ὁμοίως ἐπὶ μεμβράνης ἀρχαίαν βιβλίον τοῦ Ἰωβ τοῦ Τ'. ἢ Ζ'. αἰῶνος μετὰ σχολίων, ἐκκλησιαστικὰ βιβλία τετονισμένα πρὸς δὲ καὶ πλήθος πατέρων διαφόρων ἐποχῶν.

Ἐν περιληπτικῇ περιγραφῇ ἀδύνατον βεβαίως εἶναι νὰ εἶπω λεπτομερῶς περὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολυτίμων ἐκείνων τευχῶν ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσω ὅτι τρεῖς ὅλας ἡμέρας διέτριψα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, παρατηρῶν τὰ ἐν αὐτῇ. Μεταξὺ δ' ἄλλων εἶδον διάφορα χρυσόβουλλα αὐτοκρατόρων, ὧν ἀρχαιότερον μὲν ἐστὶ τὸ τοῦ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ἐν ἔτει 1088, νεώτερον δὲ τὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Κερόλου τοῦ ΣΤ'. τῷ 1127 καὶ ἕτερον πρὸ αὐτοῦ τῶν ἱπποτῶν τῆς Ρόδου. Εἶδον μετὰ συγκινήσεως ἀνεκφράστου τὰς ἰδιοχείρους ὑπογραφὰς Ἀλεξίου καὶ Ἰσακίου τῶν Κομνηνῶν, Νικηφόρου τοῦ Βοτανιάτου, Ἀνδρονίκου τοῦ Πικλολόγου καὶ ἄλλων. Φεῦ, ὅπως εὐχέλυστος εἶναι τῆς τύχης ὁ τροχός!

Μετὰ τὴν βιβλιοθήκην ἐπεσκεφθὴν τὴν ἐρεσίψιμον ἤδη, ἀλλὰ περιώνυμον ἄλλοτε τῆς Πάτμου Σχολῆν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπὸ τοῦ τέλους ἔτι τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος ἤρξατο ἐκπεμπομένη λάμψις τις ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς τοῦ ἔθνους σκοτίας διὰ Νικηφόρου τοῦ Κρητός. Ὁ ἀνὴρ οὗτος διδάξας ἐπιτυχῶς τὰ φιλοσοφικὰ μαθήματα, διετέλεσεν οὕτως εἰπεῖν ὁ πρόδρομος τῆς ἐν Πάτμῳ ἀρξαμένης πνευματικῆς παλιγγενεσίας· ἀλλὰ κύριος τῆς Πατριάδος Σχολῆς ἱδρυτῆς ἀναφέρεται ὁ αἰδίδιμος Μακάριος Πάτριος. Μετ' αὐτὸν ἐδίδαξαν Γεράσιμος ὁ Βυζάντιος, Βασίλειος ὁ Κουταλιανὸς καὶ Δανιὴλ ὁ Κεραμεὺς Πάτριος, οὗ ὁ τάφος κεῖται παρ' αὐτῷ τῷ Σχολείῳ ἔνθα ἐδίδαξε, φέρων τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν, ποίημα τοῦ κατ' ἀρχὰς τῆς παρούσης ἐκατονταετηρίδος σκολαρχήσαντος τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Γαβριὴλ τοῦ ἐκ Βρυούλλων.

Ἐῶμα τὸ γραμματικὸν Δανιήλου ἢ Θεοδώρου
Ὡς Δανιὴλ τῆρος ὁ Πάτριος, δι' μετὰ Γαζήν
Οἷον γραμματικῆς εὐρατο Ἑλλὰς ὄρον.

Κεῖται, φεῦ! κοφὴ κόρη· ἀ μεγάλα ποτὲ αὐδᾶ
Μωῶά τε, τῶς πάντας πάντοθεν ἀγρομένα
Νῆσῳ ἐν ἀμφιρότῃ, σφῶσα δὲ κόρη ἐνὶ Πάτμῳ.

Φεῦ! πολλοὺς ἔχει πένθει τῆχομένους.

Τὸν Δανιὴλ διεδέξατο εἰς τὴν Πατριάδα Σχολὴν Μισαὴλ ὁ Πάτριος, τοῦτο δὲ ὁ σοφώτατος Παῖσιος ὁ Καρκαπάς, Πάτριος ἐπίσης, καὶ αὐτὸν Κύριλλος καὶ Παῖσιος οἱ Πάτριοι, Νεόφυτος ὁ Βυζάντιος, Χαράλαμπος ὁ Θεσσαλονικεὺς, Ἰωάννης Σφοδρὴς ὁ Σάμιος, Ἰσαὰκ ὁ Κρητ., Ἰεζεκιὴλ ὁ Καλύμνιος, Νικόδημος ὁ Πάτριος, Γρηγόριος Ἀγαθάγγελος ὁ ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Ὁράκῃ καὶ τελευτᾶς ὁ νῦν διδάσκων γραμματικῇ καὶ βιβλιοφύλαξ τῆς Μονῆς Κ. Ἱεροσθεὺς Φλωρίδης. Σημειωτέον δ' ὅτι τισούτων περὶδοξος ἦν ἡ Σχολὴ αὕτη, ὥστε ἐπὶ Δανιὴλ τοῦ Κεραμεῖος ἠρίθμει περὶ τοὺς διακοσίους μαθητὰς, πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος συνειλεγμένους.

Ἀπολείπεται ἤδη νὰ εἶπω καὶ περὶ τοῦ Σπηλαίου τῆς Ἀποκαλύψεως ὅπως δώσω πέρας εἰς τὴν σκιαγράφειν ταύτην τῆς Πάτμου. Τὸ Σπηλαίον τῆς Ἀποκαλύψεως, ἐνθα λέγεται ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης εἶδε τὴν θητῆσαν, ἀπέχει τῆς πόλεως 1233 βήματα κατέρχεται τις δ' εἰς αὐτὸ διὰ κλίμακος τεσσαράκοντα βαθμίδων, καὶ ἔχει δεκαοκτὼ βημάτων μέγιστον μῆκος ἐπὶ ἑκτῷ πλάτους. Ἐξώθεν τοῦ Σπηλαίου ὑπάρχει ναὸς τις ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀγίας Ἄννης, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ Σπηλαίῳ ὑπάρχει ἕτερον παρεκκλήσιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεολόγου, ὅπερ λέγεται ὅτι αὐτὸς ὁ ὁσῖος Χριστόδουλος ἀνήγειρεν. Ἐν εἰκόνι τινι ἀρχαίᾳ, ὁ ζωγράφος ἐξαντλήσας πάσας τὰς ὑψηλοτέρας τῆς Ἀποκαλύψεως εἰκόνας, παρίστησι τὸν Χριστὸν τῇ μιᾷ χειρὶ κρατοῦντα τὰς κλεῖδας τοῦ ἔθους καὶ τοῦ θανάτου, τῇ δ' ἑτέρᾳ ἑπτὰ ἀστέρας, περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἀγγέλους ὑποβαστάζοντας τὰς ἑπτὰ ἐν Ἀσίᾳ Ἀποστολικὰς ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἑπτὰ λυχνίων καὶ παρ' αὐτοῖς τὰ πολυύμματα Χερουβείμ. Ραγὰς τις τρίγωνος δεικνύται εἰς τὴν ὀροφὴν τοῦ Σπηλαίου, γενομένη, ὡς λέγουσιν, ἐκ τῆς φωνῆς, ἥτις κατήλθεν ἐξ οὐρανοῦ, κοιλότης δὲ τις μικρὰ εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου, ἐξηρῆνιμους, κατὰ τὴν παράδοσιν τόπος, ἐν ᾧ ὁ ἱερὸς Εὐαγγελιστὴς ἐκλινε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Τοιαῦτα εἶναι ὅσα κατὰ τὴν ἐν Πάτμῳ πενήθερον διατριβὴν μου ἠδυνήθην νὰ ἴδω.

ΕΠΑΜ. ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΗΣ.

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ.

Μεταξὺ τῶν εὐεργετικῶν πράξεων, αἵτινες θέλουσιν ἀπαθανάτισαι τὴν βασιλείαν τοῦ αὐτο-